

Lärares syn på ledarskap och elevinflytande

En intervju studie kring pedagogers syn på
elevinflytande och ledarskap

Tommi Pelkonen

189:2012

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Självständigt arbete avancerad nivå 15hp HT:2012
Lärarprogrammet 2008-2013
Seminariehandledare: Karin Söderlund

Handledare: Hans Bolling

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att närmare analysera pedagogers uppfattningar beträffande elevinflytandet inom ämnet idrott och hälsa samt synen på ledarskap. Frågeställningarna i arbetet är:

- Vilka möjligheter och svårigheter finns det gällande elevinflytande i undervisningen inom idrott och hälsa?
- Vilken syn har lärare på ledarskap och vad har ledarskapet för betydelse för elevinflytande?

Metod

Fem pedagoger inom Stockholms län som undervisar inom ämnet idrott och hälsa har med fokusintervju som redskap fått ge sin syn på ledarskap samt elevinflytande. Samtliga lärare som deltog i studien har arbetat inom skolan mellan 1 till 10 år. Resultatet kommer att kategoriseras i faktorer som påverkar elevinflytande samt ledarens syn på ledarskap.

Resultat

Det viktigaste som lärarna lyfter fram är regler och ramar så att det finns en struktur i klassrummet. Resultatet visar också på att det finns en brist i arbetet med elevinflytande på organisationsnivå. Relationer, aktiviteter och roller är direkt avgörande för elevens utveckling. Lärarna påpekade att tiden för planering av undervisning var alldeles för kort och att detta var det största hindret för att få en undervisning genomförd av beslutsprocesser där eleven får möjlighet att utöva inflytande.

Slutsats

De slutsatser som kan dras av undersökningen är att det ställs höga krav på ledarskapet i skolan. Detta då lärarna förväntas göra det möjligt för eleverna att utöva inflytande i undervisningen oavsett elevens egna ambitioner som varierar. Detta samtidigt som tidsplaneringen inte räcker till för att utforma undervisningen alla gånger. De höga kraven kräver ett förhållningssätt och en ledarstil som kan främja elevernas möjligheter till att utveckla sin förmåga till att delta i beslutstagade processer. Ett demokratiskt förhållningssätt ifrån varje lärare och en deltagaraktiv pedagogik är viktiga element för att skolan ska bli en bra plattform för eleverna att utöva och utveckla sin förmåga att delta i demokratiska processer.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
2. Bakgrund	2
2.2 Styrdokumentet	2
2.3 Ledarskap	3
2.4 Vad är elevinflytande	6
2.5 Tidigare forskning	7
3.1 Teoretisk utgångspunkt	10
4 Syfte och frågeställningar	13
4.1 Frågeställningar	13
5. Metod	13
5.1 Val av metod	13
5.2 Urval	14
5.2.1 Lärare	14
5.2.2 Lärares bakgrund	14
5.2.3 Skolor	15
5.2.4 Bortfall	15
5.2.5 Genomförande	15
5.3 Etiska ställningstaganden	16
5.4 Giltighet och tillförlitlighet	16
5.5 Analys och bearbetning	17
5.5.1 Analys	17
6. Resultat	17
6.1 Synen på ledarskap	17
6.1.1 Definition av ett fungerande ledarskap	18
6.1.2 Ledarskap inom idrott och hälsa	18
6.1.3 Yttre faktorerers inverkan på ledarskap	19
6.2 Synen på elevinflytande	20
6.2.1 Definition av elevinflytande	20
6.2.2 Elevinflytande i idrott och hälsa	21
6.2.3 Yttre faktorerers inverkan på elevinflytande	21
6.4 Sammanfattning	23
7. Resultatdiskussion	23
7.1 Definition av begrepp	23
7.2 Ledarskap	24
7.3 Elevinflytande	27
7.4 Metoddiskussion	29
Bilagor	31

1 Inledning

”Vi lever i ett komplicerat samhälle idag. Att vara hemtam med hur de demokratiska processerna fungerar är nödvändigt för att ungarna ska klara sig både i yrkeslivet och som samhällsmedborgare. Att lära dem detta, att utveckla deras möjligheter att utöva inflytande, är kanske vår viktigaste uppgift i skolan.”

(Danell, Mats 1999, s.8)

Under min lärarutbildning har mitt intresse för pedagogers syn på ledarskap och vad deras förhållande till ledarskapet har för inverkan på elevers inflytande i undervisningen ökat. Jag har under hela min utbildning intresserat mig för hur lärare ställer sig till att låta eleverna vara delaktiga i beslut som rör undervisningen. Parallellt med min lärarutbildning är jag verksam som ledare i både innebandy och fotboll med varierande mål. Jag har haft grupperingar som har haft som målsättning att lära sig grunderna i sporterna till att nå nästa steg i sin elitsatsning. Det som har varit gemensamt för alla dessa grupper är att alla som deltagit har valt detta frivilligt och har ett eget intresse i vad som sker både för individen och för gruppen. Drar man mina ledaruppgifter i föreningslivet i parallell med skolan så uppenbaras skillnader omgående. I skolan är inte klasserna indelade i olika nivåer beroende på ambitioner och målsättning utan där förenas eleverna i grupperingar främst efter ålder oberoende av vad de är intresserade av. Att det är skolplikt innebär att eleverna måste infinna sig i skolan oavsett om de vill det eller ej. En utmaning som då uppstår är att hur man som pedagog ska gå tillväga för att väcka elevens intresse till den grad att de själva vill vara delaktiga i undervisningen.

I läroplanen går det att läsa att en av skolans viktigaste uppgifter är att fostra eleverna till demokratiska medborgare. För att detta ska vara möjligt ställs det krav på pedagogen att kunna involvera eleverna i beslut som berör undervisningen, men finns det olika vägar att nå detta mål? Jag vill med undersökningen ta reda på hur arbetet med elevinflytande ser ut i klassrummet, hur läraren ser på betydelsen av elevinflytande och vilka möjligheter och svårigheter som berör elevinflytande. Jag har valt att fokusera på lärarens syn på elevinflytande och ledarskap.

2. Bakgrund

I detta avsnitt presenteras den teoretiska utgångspunkt som kommer att användas för att tolka de svar som framkommer i studien. Därefter presenteras en del av innehållet i läroplanen, som har en stor betydelse för elevinflytandet i klassrummet. Därefter definieras de begrepp som kommer att brukas i studien. Detta är för att ge en förståelse för forskningens innehåll. Till sist presenteras tidigare forskning från skolverket gällande elevers och lärares attityder i skolan.

2.2 Styrdokumentet

I läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Lgr11) står det skrivet att det är skolans skyldighet att se till att eleverna utvecklar den egna förmågan till att ta personligt ansvar och utöva inflytande, detta sker genom att de får delta i utvärdering och planering av den dagliga undervisningen. De riktlinjer som pedagoger ska arbeta efter innebär att de ska understödja elevers vilja till att ta ansvar för och utöva inflytande över den fysiska, kulturella och den sociala skolmiljön. Detta genom att utgå från att eleverna vill och kan ta ett personligt ansvar för sitt arbete och för sin inläring i skolan. (Utbildningsdepartementet 2011, s.8-10)

I kursplanen för ämnet idrott och hälsa beskrivs elevens möjligheter till att utveckla de egna kunskaperna genom att undervisningen ser till att eleverna får utrymme till planering, värdering och genomförande av olika rörelseaktiviteter. Kunskapskraven beskriver vidare vad som förväntas att eleven ska klara av för att nå ett visst betyg. De begrepp som används är genomföra, beskriva och delta. (Utbildningsdepartementet 2011, s.51-57)

Enligt FN:s barnkonvention som Sverige anslutit sig till ska barnen ges möjlighet till att delta i beslut som fattas på lokal nivå inom kommunerna, planering och beslut av skolan och arbetslivet. Barnen har en rätt att uttrycka sina åsikter och staten har som skyldighet att se till att involvera barn i alla frågor som berör dem. (*Konventionen om barnets rättigheter* 1990, s.9).

Sett utifrån Anderssons tolkning av Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell (Andersson 1986, s.29) så tillhör styrdokumentet makrosystemet som är miljö som har en

inverkan på de aktiviteter och relationer i närmiljön som individen befinner sig i men som de inte har någon möjlighet till att påverka. Kort sammanfattat betonar styrdokumentet vikten av skolans skyldighet att se till att eleven får tillgång till de förutsättningar som krävs för att utöva inflytande.

2.3 Ledarskap

Ålder och personlighet är något som har en stark förbindelse till hur vi handlar som ledare.

Med tiden så utvecklas ledarstilen i takt med att nya kunskaper och erfarenheter erhålls.

Det finns olika typer av ledarstilar och ledarskap kan delas in i följande kategorier:

auktoritärt, demokratiskt, låt-gå-, resultatorienterat samt ett personrelaterat ledarskap. (Ohlson 2011, s.30-34) Den auktoritära ledaren tolererar inte att beslut ifrågasätts, det är inte en ledarstil som uppmuntras i Sverige. Det svenska ledarskapet genomsyras istället av ett demokratiskt arbetssätt och det gör att många fler vågar komma till tals och uttrycka sina åsikter. Genom att bry sig om andra, lyssna och stödja andra så framstår det svenska ledarskapet som öppet och mjukt. Däremot så skulle ledarskapet kunna uppfattas som undermåligt, obildat och sakna säkerhet i andra kulturer. (Ohlson 2011, s.35)

Låt-gå-ledarskapet kännetecknas av att ledaren inte vill eller vågar sätta sig upp mot beslut som individerna i gruppen fattar. Det kan även vara ett medvetet sätt att leda gruppen genom att låta dem ta mer ansvar på oorganiserade tillvägagångssätt. Den som tar för sig är den som klarar sig under dessa premisser, det är djungelns lag som råder. Detta ledarskap är ovanligt i dagens svenska skola. Det resultatorienterade ledarskapet går ut på att man med hjälp av hjälpmedel som är beprövade metoder eller med hjälp av mallar och protokoll leder på ett strukturerat tillvägagångssätt. Detta är ett ledarskap som är vanligt bland unga och oerfarna ledare. Motsatsen till det resultatorienterade ledarskapet är det personrelaterade ledarskapet, ett emotionellt ledarskap. Ledaren väljer här att utgå från ett emotionellt perspektiv genom att vara en god lyssnare samt att engagera sig personligt i dem som ska ledas. Resultatet och den mätbara produktionen prioriteras inte lika högt som i resultatorienterade ledarskapet utan det är välbefinnandet som är i fokus. (Ohlson 2011, s.30-34)

Oavsett om det är en grupp eller endast en individ som leds så blir dessa påverkade av ledarskapet. Målet för ett ledarskap är att varje deltagare ska utvecklas maximalt. Ledaren visar vägen för deltagarna när målen är satta. Något som kännetecknar god pedagogiskt ledarskap är kompetens, inspirationsförmåga, framtidsorientering samt ärlighet. Den som

arbetar med pedagogiskt ledarskap bör även ha förmågan att vara sig själv samt ha god självkänedom. (Ohlson 2011, s.11-13)

Ohlson skriver vidare om deltagaraktiv pedagogik som ställer krav på dem som leder det pedagogiska arbetet, samt på deltagarna. Som ledare med detta förhållningssätt ska man kunna acceptera förändringar samt vara öppen för nya förslag och att ha en accepterande attityd mot deltagare är centralt för att den deltagaraktiva pedagogiken ska fungera på bästa sätt. En accepterande attityd innebär att man som ledare visar förståelse för deltagarnas olikheter och likheter. Att ha ett empatiskt förhållningssätt betyder att man som ledare har förståelse för olika tankar, känslor, normer och värderingar som de olika deltagarna har. Som ledare är det viktigt att förmedla att var och en har kontroll över sin enskilda inläring. Detta går att genomföra med övningar och aktiviteter där deltagarnas egen beslutsförmåga blir styrande och deras egna lösningar blir centrala. (Ohlson 2011, s.118-119)

Det finns yttre faktorer som påverkar det pedagogiska ledarskapet. Dessa faktorer är miljön, samhället, kulturella skillnader, typen av verksamhet, vilka som ska ledas samt ledarens egna engagemang. Att verksamheten förmedlar samma budskap, har samma regler och utgår från samma värdegrund är viktigt för att deltagarna, då verksamheten vid avsaknaden av detta uppfattas som inkonsekvent och rörig. Deltagarna har en direkt påverkan på det pedagogiska ledarskapet då ålder, gruppstorlek, gruppens sammansättning och hur deltagarna betraktar sin ledare är yttre faktorer som har en inverkan på ledarskapet. (Ohlson 1996, s.38-41)

Gällande ledarskap i skolan så är lärares och rektorers kunskaper, intressen och kvalifikationer för sina uppdrag avgörande för skolarbetets strävan mot utsatta mål och när dessa tas på största allvar ställs väldigt högra krav, vilket leder till att skolan måste sporra eleverna till att vara med och dela makten. (Sehlberg 2001, s.158) För att eleverna ska kunna vara med och dela makten så krävs ett samspel i klassrummet, det kan med andra ord nämnas som det dialogiska klassrummet. Detta kan kopplas till Ludvigssons avhandling som handlar om hur ledarskapet formas i samspel mellan lärare och skolledare i vardagsarbetet i skolan. Resultatet i avhandlingen visar på att flera lärare menar på att samspelet mellan skolledare och lärare fungerar som bäst när det finns möjlighet till att ta varandras perspektiv i förhandlingsprocesser. Det framkommer i resultatet att lärarna vill att skolledaren ska vara lyhörd och bemöta lärarna jämbördigt. Ett rättvist bemötande utan favoriseringar på grund av

kamratrelationer är ett viktigt förhållningssätt som lärarna pekar på för att undvika splittringar i lärargruppen. (Ludvigsson 2009, s.155-157)

Det dialogiska klassrummet bygger på ett samspel både mellan eleverna och mellan lärare och elever. Samspelet mellan samtalandet och skrivandet är en annan viktig del av den dialogiska undervisningen. Den klassiska undervisningsmetoden som kallas för den monologiska undervisningen kännetecknas av en envägskommunikation. Den lägger tyngdpunkten på att mäta förutbestämd kunskap och att förmedla och att reproducera kunskap. (Dysthe 1996, s.222-223)

Dysthe skriver vidare om autentiska och öppna frågor som ett redskap att använda sig av för att få eleverna engagerade i undervisningssamtalen. Detta då frågorna inte kan besvaras av läroboken eller av läraren i förhand. När eleven själv måste formulera sig så finns det möjlighet till att förståelsen ökar och att inläringen inte blir lika ytlig som vid frågor som bara begär en reproduktion av stoffet. Vidare skriver hen att uppföljning är en effektiv teknik för att införliva elevens svar i kommande frågor som resulterar i att eleven fortsätter att reflektera över det den har sagt. Men att detta är en omöjlighet att planera då man använder sig av det som dyker upp på ett spontant sätt. Steget efter detta är positiv bedömning som innebär att läraren bygger vidare på det eleverna säger så att det styr dialogens förlopp. Läraren måste vara specifik i sin bedömning och inte bara säga att något är bra utan konkret berätta vad som är positivt eller viktigt i samtalet. (Dysthe 1996, s.232-234)

Löfgren skriver om yrkesidentitet och om lärares arbetsvillkor på ett övergripande plan. Han skriver att det vetenskapliga arbetet om lärares yrkesidentiteter är samstämmigt om att identiteter formas genom ett samspel mellan individ och kontext, där lärare förhåller sig till sina egna närmiljöer så som skolan, kollegor, elever, skolans och yrkets organisering och genom detta skapar mening med sina erfarenheter. (Löfgren 2012, s.266-276) Han beskriver en relationsorienterad lärare som en som framhåller omsorg om människor och deras relationer, en tilltro till skolans förmåga att verka för förändring och rättvisa och om ett behov av att sätta gränser.(ibid. S.158-159)

Begreppet ledarskap är komplext och svårdefinierat men sammanfattat är det viktigaste för en ledare är att med hjälp av andra människor se till att de kan uppnå uppsatta mål och nå

resultat. Detta innebär att ledaren måste utgå från människorna för att lyckas. (Maltén 2000, s.8-9)

2.4 Vad är elevinflytande

Elevinflytande är ett väldigt komplext begrepp som består av många faktorer. Skolverket definierar begreppet genom att förklara att det består av inflytande på arbetet i klassrummet och det egna lärandet i skolan samt formella beslutsprocesser. Förutsättningar för att det ska finnas ett elevinflytande är att det finns ett genuint engagemang, delaktighet och ett ansvar. Elevinflytande i sin tur är en viktig del i att utveckla demokrati i skolan och lusten för att lära. (Tham 1998, s.5-9.)

För att elevinflytande ska bli en del i det dagliga skolarbetet krävs att de vuxna på skolan tillsammans har ett unisont förhållningssätt till verksamheten som de målmedvetet arbetar mot samt att ledarrollen på ett tydligt sätt genomsyras av demokrati och lyhördhet. Som ledare i en skolmiljö är det upp till läraren att avgöra hur pass mycket inflytande eleverna ska ha i undervisningen och hur eleven ska gå tillväga för att få inflytande i undervisningen. Att praktiskt öva på elevdemokrati är ett sätt att se till att eleverna lär sig hanterat ansvaret som ökar med ett inflytande. En annan viktig del när det gäller elevinflytandet är att synliggöra de delar man arbetar med i skolan som berör elevinflytande. Detta genom att arbeta med checklistor som innehåller punkter som ser till att exempelvis klassråd och elevråd genomförs kontinuerligt, att det finns en fungerande föräldraförening, att alla i personalen ingår i ett arbetslag, att tydliga mål som utvärderas årligen och så vidare. (Korpela 2004, s.72-76) Danell har beskrivit och utvecklat frågan om hur ett arbetslag formar och upprätthåller elevinflytandet vid en skola. Han skriver att elevinflytande gestaltas genom att eleverna kollektivt engageras i skolans arbete samtidigt så marginaliseras och individualiseras inflytandet då det parallellt framträder processer med att upprätthålla den institutionella ordningen. Elevinflytandet regleras genom olika regler som handlar om specifika områden och arbetsformer. Detta innebär att elevinflytandet integreras för vissa elever men att det för somliga elever kan marginaliseras. (Danell 2006, s.166-170)

Det finns olika typer av elevinflytande, formellt och informellt inflytande. Det formella inflytandet är något som är representativt och något som är planerat. Denna form av elevinflytande sätts i samband med elevråd och klassråd. Det informella inflytandet beskrivs som något som är direkt och vardagligt, eget arbete tillhör den typen av inflytande. Eget

arbete innebär att elever själva får välja tidpunkt för vissa arbetsuppgifter som är fastställda av läraren och en planering. (Gustafsson 1994, s.87-89)

Det finns de som ifrågasätter om skolan och lärarna tar vara på de möjligheter som idag finns till att göra något åt skolmiljön blir en fulländad arbetsplats som värnar om elevinflytande. Andersson menar att pedagogerna tilldelar eleverna roller som de lär sig utifrån. Man kan förklara detta genom att eleverna betar sig på det sätt som de blir behandlade. Behandlar läraren en elev som osäker och osjälvständig så betar sig eleven i sin tur på det viset. Elever blir tilldelade en passiv roll när läraren bedriver en aktiv roll. Den aktiva läraren kännetecknas av egenskaper som planerar, bestämmer och värderar elevernas prestationer. Elevrollen blir i detta fall inte den som formuleras i läroplanen där eleven ska utveckla grundläggande demokratiska värderingar och visa prov på självständigt handlande. Andersson menar på att elever måste ges tillfällen till att praktisera en vuxenroll men att det måste avvägas i vilken grad då det finns dilemman i form av hänsynstaganden från elevernas sida om att vuxna i allmänhet har en negativ inställning till ungdomar samt att många elever har orealistiska uppfattningar om innebörden med att vara vuxen. En annan faktor är de sociala relationer som eleven möter i skolan. En skolmiljö med undermåliga relationer skapar en dålig utvecklingsmiljö. (Andersson 1986, s.117-121)

Sehlberg framhåller att elevernas initiativ och självverksamhet ska främjas genom arbetet med lärande i skolan enligt styrdokumentet. Elevinflytandet i lärandet har ökat under hela 1900-talet vilket har lett till att elever och lärare på bästa sätt kunnat söka sig fram till kunskapsmål, metodmål och sociala mål tillsammans. (Sehlberg 2001, s.158)

Med utgångspunkt i olika statliga utredningar och styrdokument så visar det att begreppet elevinflytande är väldigt komplext, däremot så kan Forsbergs (2000, s.14) uppfattning om begreppet att det innebär att vara mer eller mindre delaktig i en beslutsprocess vara en definition av begreppet i korta drag.

2.5 Tidigare forskning

Skolverket har tidigare gjort ett projektarbete som går under beteckningen Elias-projektet vars ändamål var att följa 270 skolors utvecklingsarbete. Det nationella skolutvecklingsprojektets uppgift var att undersöka vilka intentioner skolorna hade med sitt utvecklingsarbete, processen med arbetet och vad resultatet blev under två år. Det som betonades på många

skolor var att arbetet med elevinflytande utnyttjas för att skapa demokratiska och ansvarfulla medborgare och att barnens progression när det gäller att lära barnen att utöva inflytande för att trygga demokratin i framtiden är ett av de viktigaste uppdragen som skolan har. En grundläggande förutsättning för detta är att skolan är en demokratisk plattform där eleverna ges möjlighet att medverka i processer. (Skolverket 1999, s.8-9) Att elevinflytandet var väl utvecklat inom praktisk-estetiska ämnen var återkommande på många skolor men det saknades i de naturorienterande ämnena. (Ibid. s.47)

Trots att elevinflytandet betonas i styrdokumentet så finns det de som ifrågasätter om målen för elevinflytande har fått någon vidare genomslagskraft i den svenska skolan. Carlsson och Åverling menar på att dagens grundskoleelev inte har det inflytande som de har rätt till enligt skollagen. Anledningen till detta säger de att det troligen beror på att det finns en misstanke från lärarnas sida att eleverna inte har den erfarenhet som erfordras för att kunna vara med att påverka undervisningen då de inte har kännedom om vad kurserna bör innehålla. Möjligheten att påverka undervisningen sker i direkt anslutning till lektionerna och inte inom klassrådets ramar där beslut om utflykter, konfliktlösning och förändringar på skolgården diskuteras. Att undervisningsfrågorna diskuteras i sitt naturliga och direkta sammanhang är något som författarna anser vara positivt. (Carlsson & Åverling 1994, s.12-25)

Ingrid Mattson och Gunnel Svensson har intervjuat både lärare och elever i syftet att undersöka respektive grupps uppfattning angående elevinflytande inom den egna utbildningen och undervisningen. Deras studie visar på att för både lärare och elever var begreppet elevinflytande av innebörden att elever och lärare tillsammans diskuterade och kom överens om hur undervisningsprocessen ska se ut. Lärarna i undersökningen är i synnerhet nöjda med elevinflytandet då de anser att eleverna till stora delar har inflytande när det gäller val av arbetssätt, stoffurval samt provs form. (Mattson & Svensson 1994, s.45–48)

Den begränsande professionalismen är den lärarrollen som genomsyrar svaren i intervjuerna, då lärarna nästan enbart talar utifrån sina egna ämnen trots att elevinflytande skulle kunna ses som ett övergripande utvecklingsområde som borde uttryckas i hela skolans verksamhet. De egna ämnena är det centrala inom elevinflytandet och inte skolans verksamhet i sin helhet. De exempel på samverkan mellan olika ämnen som framkommer i studien är svenska, historia och samhällskunskap eller svenska och estetiska ämnen. Lärarna uttalar sig nästan enbart om

den egna arbetssituationen och är öppna för förändringar inom arbetsorganisationen. Skolledarna nämns sällan i intervjuerna. (ibid. 1994, s.45–48)

Elevernas uppfattning gällande graden av elevinflytande är att den varierar beroende på vilket ämne som det gäller. De anser att de har mer inflytande i samhällsorienterade ämnen, svenska och i ämnet idrott och hälsa och mindre inflytande i naturorienterade ämnen. I synnerhet när det gäller fördjupningsarbeten så anser eleverna att de har ett visst inflytande. (Mattson & Svensson 1994, s.45–48)

I studien framkommer det också att många lärarkandidater och nyexaminerade lärare känner att skolan har kommit väldigt långt i arbetet med elevinflytande och att de själva känner att de inte har de verktygen som krävs för att arbeta med elevinflytande. De känner även att de inte får komma till tals och genomföra sina idéer och metoder hos äldre kollegor då många lärare som undervisat i flera år tycker att deras metodik fungerar lika bra som den gjorde för flera år sedan. Men de nyexaminerade lärarna har även stor respekt för den erfarenhet som de äldre lärarna besitter. (Skolverket 1999, s.54-55)

Forskningen visar också på att elevers inflytande ökar under lågstadietiden för att under mellanstadietiden hålla en likvärdig nivå för att sedan minska under högstadietiden. Detta sägs bero på att arbetssätt som gynnar elevinflytande har en större genomslagskraft i de lägre årskurserna, en annan orsak kan vara övergången från ett klasslärarsystem i låg- och mellanstadiet till ett ämneslärarsystem på högstadiet, där ämnesläraren träffar ett större antal elever vid färre tillfällen, kan försvåra arbetet med elevinflytande. (Carlsson & Åverling 1994, s.25-26)

Skolverket har genomfört en undersökning vars syfte var att ta reda på lärare och elevers attityder till skolan. Studien innefattade elever från årskurs 7-9 och gymnasiet där 2 600 elever var med i urvalsgruppen. 2 900 lärare var med i studiegruppen som täckte upp alla årskurser från 1 – 9 samt gymnasiet. I studien går det att läsa om trivsel och trygghet, relationen mellan elever och lärare, lärarnas kompetens, stress och krav i skolan. I studien framkommer det att de flesta elever i såväl grundskolan som gymnasieskolan tycker att de flesta lärare undervisar bra. Det eleverna är mindre belåtna med är lärarnas förmåga att engagera och frambringa intresse. I studien framkommer det även att såväl lärare som elever

är nöjda med både gruppstorlek och arbetsro. De flesta elever anser att den klass som de är i är lagom stor. (Skolverket 2009, s. 12-22)

Den tidigare forskningen (Skolverket 1999, s.8-9) visar på att begreppet elevinflytande hade samma innebörd för både lärare och elever då de menade på att det innebar att det handlade om att tillsammans diskutera hur undervisningsprocessen ska se ut. Vidare kan konstateras att lärarna var nöjda med arbetet av elevinflytande däremot så var arbetet begränsat till de egna undervisningsämnena och var inte talande för hela skolans arbetssätt. I ämnena svenska och i idrott och hälsa ansåg eleverna att de hade en högre grad av inflytande än i andra ämnen.

3.1 Teoretisk utgångspunkt

Teorin som används är Bronfenbrenners systemperspektiv. Den utgår från Andersson (1986 s.21-31) och innebär att relationen mellan individens utveckling och omgivningarna kring individen är i fokus. Barns utveckling sker i samspel med en mängd olika faktorer i omgivningen och för att förstå sambandet utvecklade Bronfenbrenner den utvecklingsekologiska modellen som består av ett system på fyra olika nivåer. De olika nivåerna är: mikrosystemet, mesosystemet, exosystemet och makrosystemet.

Mikrosystemet utgörs av närmiljön. Det innebär omgivningen runt omkring individen. Den består av den gemensamma samverkan mellan flera faktorer men utvidgas succesivt i samband med att individen blir äldre. Faktorer som dagis, skola och kamrater är exempel på olika typer av mikromiljöer som blir viktiga för att ett barn ska må bra. Om närmiljön fungerar och är i kontroll så mår individen bra av det.

Aktiviteter, roller och relationer är de viktigaste faktorerna i mikrosystem. Vilka typer av aktiviteter det är som bedrivs i skolan, samt vilken typ av struktur och innehåll det finns är faktorer som är av betydelse för att kunna förstå vad som sker utifrån en utvecklingsekologisk synvinkel. Är aktiviteterna anpassade så att de stimulerar eleverna till att vara delaktiga eller är det aktiviteter som upplevs som meningslösa? Det är ett dilemma som skolan ställs inför. Vilken typ av roll som eleven sätts i är en annan faktor som har en betydande roll för individens utveckling. Om det är aktiva elevroller ställer det krav på eleven att ta initiativ och ansvar, är elevrollerna däremot traditionella blir rollen passiv och underordnande.

Inom mikrosystemet är relationer en faktor som har stor betydelse för individens utveckling, relationen mellan två individer är den minsta enheten och benämns som dyaden. Det mest förekommande i tidigare studier har varit att man studerat den ena medlemmen i en dyad för att se hur den andre medlemmens agerande påverkar den förste. Tillkommer det flera personer blir systemet större och bilden blir påtagligt mer komplicerat och komplex, då utöver de direkta effekterna på barnets utveckling som sker vid kontakt med varje enskild individ så uppstår det indirekta effekter som orsakas av att två personers relation påverkar relationen till den tredje personen. (Ibid, s.23-25)

Mesosystemet utgörs av de olika mikromiljöerna när de är i symbios. En individs omgivning består inte utav ett antal närmiljöer som är isolerade från varandra utan blir tillsammans för individen en samordnad helhet. I skolan så kan relationen mellan personal, organisation och elever studeras på mesonivå då det är olika mikrosystem i samverkan. (Andersson 1986, s.26-28)

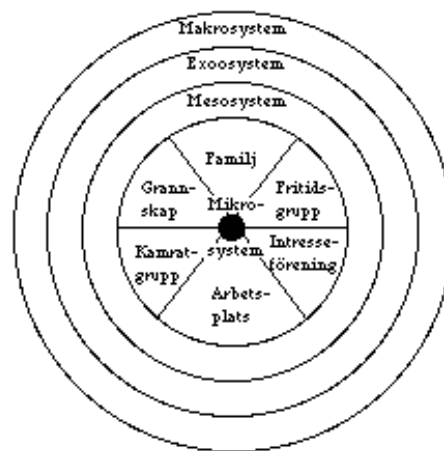
Ett exempel på detta är när en elev går från en idrottslektion till en samhällsorienterad lektion. De upplevelser som eleven mött under idrottslektionen oavsett om de varit positiva eller negativa får konsekvenser för situationen på den samhällsorienterade lektionen. Pondera att eleven upplevt svårigheter under idrottslektionen vilket kan resultera i att eleven har ett behov av att prata med någon om detta. Visar det sig att läraren i det samhällsorienterade ämnet inte har kunskap, tid eller ork för att göra detta så får detta konsekvenser för elevens egen upplevelse av den upplevda situationen.

Exosystemet utgörs av miljöer som individen inte själv är delaktig i men som har en inverkan på aktiviteterna och relationerna i närmiljön som individen befinner sig i. Nu är det inte längre de roller, aktiviteter och relationerna som individen har en direktkontakt med som står i fokus för analyserna. Ett illustrerande exempel på exosystemet är när det förekommer en stor personalomsättning, stor personalomsättning gör det svårare för barn och personal att knyta djupare kontakter med varandra. Det försvårar en principfast undervisning och olika grundläggande värderingar kan leda till att det blir variationer i miljön. (ibid, s.28-29)

Makrosystemet handlar om levnadsstandard, skolpolitik, underlag för styrdokument och andra kulturella faktorer som barnet vistas i. Med andra ord är det de linjer som gäller för det samhälle som individen bor i och makrosystemet kan ses som miljöer som är ramar och ger

förutsättningar för faktorer inom underliggande system möjlighet till att fungera. Till makrosystemet tillhör även de allmänna normer och värderingar som genomtränger vår kultur och influerar miljön på olika avseenden. (ibid, s.29)

Utöver de fyra ovan nämnda systemen finns *Kronosystemet* som avser tiden. Miljön och individen förändras med tiden och detta är viktigt att förstå denna förändring för att få förståelse för hur de olika systemen påverkar individen och dess utveckling. (Andersson 1986, s.20-31)

”Figur 1. Anderssons tolkning av Bronfenbrenners modell av den ekologiska strukturen i miljön”

(Andersson 1986, s.21)

Som framgått ovan och av Figur 1 är barnets utveckling beroende av en mängd olika faktorer utifrån Bronfenbrenners systemperspektiv. De samhälleliga förhållandena och barnets egen personlighet har betydelse för utveckling av individen då både inre och yttre faktorer samspelar med varandra. Detta synsätt utgår ifrån att barnet betraktas som ett aktivt subjekt som samspelar med sin omgivning. Det finns en betoning på vardagslivets betydelse och barnet ses i detta perspektiv som delaktigt. Med hjälp av Bronfenbrenners perspektiv ska jag förklara de olika uppfattningar som finns kring begreppet elevinflytande och ledarskap. Detta för att lärare, skolorganisation, styrdokument är faktorer som har en inverkan på elevens inflytande men på olika nivåer. Med hjälp av det valda perspektivet kan jag utskilja roller och aktiviteter som är av avgörande betydelse för lärarens ledarskap och elevens utveckling.

4 Syfte och frågeställningar

Syftet med min forskning är att närmare analysera pedagogers uppfattningar beträffande elevinflytandet inom ämnet idrott och hälsa samt synen på ledarskap.

4.1 Frågeställningar

Studien utgår från följande frågeställningar:

- Vilka möjligheter och svårigheter finns det gällande elevinflytande i undervisningen inom idrott och hälsa?
- Vilken syn har lärare på ledarskap och vad har ledarskapet för betydelse för elevinflytande?

5. Metod

5.1 Val av metod

En kvalitativ undersökning genomfördes genom att intervjua verksamma lärare inom idrott. Anledningen till valet av en kvalitativ metod är att den ger djupare svar, som kan hjälpa att fånga upp respondenternas tyckanden gällande ledarskap och inflytande. Fokus har lagts på lärarnas perspektiv på elevinflytande och ledarskap då syftet är att få en ökad förståelse av hur lärare ser på, resonerar kring samt implementerar elevinflytande i undervisningen samt synen på ledarskap, vilket endast kan fås genom att intervjua dem. Det är inget fokus på elevens perspektiv då tiden för denna forskning inte skulle räcka till för att intervjua både lärare och elever.

Under intervjun kommer det som pedagogen säger att antecknas och samtidigt spelas in via bandspelare så att det finns möjlighet att citera personens svar. Frågorna är formulerade så att de undviker långa och ledande svar Enligt Trost (2004, S.95-96) så blir svaren ofta komplexa och innehållsrika svar genom att ställa enkla frågor. Vilket gör att man har mycket användbart material att använda sig av i databearbetningen.

En kvantitativ undersökning i form av enkätundersökning skulle ha kunnat bringa fram ett resultat i form av statistiska skillnader mellan de intervjuade. Däremot så skulle detta begränsa tolkningsutrymmet då svaren inte skulle ge samma djup som intervjufrågor gör vilket var avgörande för mig när jag valde en kvalitativ metod.

5.2 Urval

I urvalet av intervjupersoner är strävan efter variationen av personligheter stor för att kunna få en omfattande bild. Det finns en tidigare relation till några av de som blivit intervjuade vilket gör att det finns en kännedom till deras pedagogiska förhållningssätt vilket bidrar till att det kommer att uppstå en variation i resultatet. Detta är något Trost (2004, S.137-138) skriver om då han skriver att urvalet skall vara olikartat inom en given ram och att det skall finnas en variation men inte mer än någon enstaka person bör helst vara extremt avvikande. Den tidigare relationen till skolorna och dessa lärare är även anledningen till att de blev valda i urvalsgruppen.

5.2.1 Lärare

De lärare som har intervjuats bedriver sin undervisning i Stockholm. Lärarna har behörighet och undervisar inom ämnet idrott och hälsa i grundskolans senare år. Eftersom att det finns en tidigare relation med de inblandade, kan detta bidra till att respondenten känner sig mer avslappnad och att detta ger en större möjlighet till att få ta del av deras åsikter. Ett par av intervjuerna har också genomförts med pedagoger som arbetar där jag inte har något tidigare förhållande till varken skola eller elever. Antalet lärare som intervjuades var fem stycken.

5.2.2 Lärares bakgrund

Man, 35 år och är utbildad lärare inom idrott och hälsa årskurs 1 – 7. Undervisar i idrott och hälsa i årskurs 1 – 6. Har arbetat som lärare i 6 år på en friskola i Stockholm.

Kvinna, 45 år och är utbildad lärare inom idrott och hälsa årskurs 1 – 7 samt Svenska. Undervisar i idrott och hälsa i årskurs 4 – 9. Har arbetat som lärare i 10 år och arbetar idag på en friskola i Stockholm.

Kvinna, 52 år och är utbildad grundskolelärare 1-7 med inriktning SO och idrott. Undervisar i idrott och hälsa årskurs 1-6. Har undervisat i 7 år och arbetar på en kommunalskola i Stockholm.

Kvinna, 37 år och är utbildad grundskolelärare 1-7 med inriktning SO och idrott. Undervisar i båda ämnena i årskurserna 4 – 6. Har undervisat i 7 år och arbetar idag på en kommunalskola i Stockholm.

Man, 29 år och är utbildad lärare inom idrott och hälsa samt svenska 1 – 5. Undervisar i idrott och hälsa samt i svenska 1-5. Har undervisat i 2 år och arbetar idag på en friskola i Stockholm.

5.2.3 Skolor

I urvalsprocessen besöktes skolor som det inte fanns någon tidigare relation till, detta för att få in tillräckligt material till studien. Skolorna är både kommunala skolor och friskolor. En närmare presentation av skolorna kommer inte att ges då det skulle riskera att uppenbara skolans identitet vilket skulle resultera i att skolornas anonymisering skulle upphöra.

5.2.4 Bortfall

Klartecken till att intervjua sex stycken lärare för studien gavs. Dessvärre blev en av dessa lärare sjukskriven vilket resulterade i att endast fem intervjuer kunde genomföras.

Trost (2004, s.143-144) menar att urvalet bör begränsas till ett mycket litet antal intervjuer. Detta då för många intervjuer blir en belastning då materialet blir ohanterligt och att det finns en risk att man missar viktiga detaljer som skiljer eller förenar sig i studien. Han påstår vidare att ett antal mellan fyra och åtta personer är ett antal som kan anses vara lagom.

5.2.5 Genomförande

En pilotstudie genomfördes för att se om frågorna kunde ge tillräckligt med information för att besvara frågeställningarna. Denna pilotstudie genomfördes med två lärarstudenter som besvarade frågorna. Resultatet av denna pilotstudie ansågs vara tillräckligt bra för att använda frågorna till intervjuerna.

När intervjufrågorna (bil. 1) var färdigställda kontaktades de pedagoger som ämnades för att intervjua till studien. Detta gjordes via mail (bil. 2), vid kontakten gavs information om studien samt en förfrågan om att delta. Samtliga lärare tillät att intervjuerna skulle spelas in och därefter bestämdes en träff för att genomföra intervjuerna. Innan genomförandet av intervjun påtalades det att de kommer att vara anonyma då ingen förutom jag kommer att kunna identifiera en persons svar. Alla intervjuerna skedde på plats i skolorna och intervjuerna spelades in samtidigt som anteckningar fördes. Alla intervjuer varade mellan 45 – 60 minuter.

När intervjuerna var genomföra sammanställdes svaren utifrån de två begreppen elevinflytande och ledarskap. Sammanställningen av resultatet har skett med hjälp av egna tolkningar.

5.3 Etiska ställningstaganden

Vetenskapsrådets fyra etiska huvudkrav har följts. De fyra huvudkraven beskrivs här kortfattat:

- Informationskravet, respondenterna delgavs syftet med studien och att deras medverkan i den är frivillig.
- Samtyckeskravet, de informerades även om att det är de själva som bestämmer över sin medverkan i form av hur länge och på vilka villkor.
- Konfidentialkravet, alla inblandade i studien har informerats om att de kommer att vara anonyma i studien då ingen förutom jag kommer att kunna identifiera personens svar.
- Nyttjandekravet, de medverkande har också informerats om att deras svar endast kommer att användas för denna studie och inte för kommersiella eller andra icke-vetenskapliga syften. (Vetenskapsrådet 2002, s.5-14)

5.4 Giltighet och tillförlitlighet

Inom forskningen talar man om begreppen validitet och reliabilitet. Begreppet validitet är något som förbinder sig med styrkan och sanningen i ett påstående. Kvale och Brinkman skriver att ett giltigt resonemang är ett resonemang som går att försvara, motivera och övertyga. Frågan om validitet fäster sig på forskningsfrågornas ”vad” och med det menas om en metod undersöker det som den är ämnad att undersöka i. Frågorna som ställs till de intervjuade är ställda så individernas olika uppfattningar om ledarskap och elevinflytande lyfts fram. Detta menar Kvale och Brinkmann (2009, s.259-261) på att valideringsformen är av en upplevelsebetonad tolkning då lärarens uppfattningar ska giltiggöra processen. En del av frågorna har ingen direkt anknytning till begreppen ledarskap och elevinflytande utan berör det mer komplexa begreppet lärandemiljö. Detta görs för att få en tydligare bild av hur lärarna upplever situationen i idrottsundervisningen och vad de har för inställning till ämnet. Frågorna till intervjuerna konstruerades efter frågeställningarna, och dessa användes först i en pilotstudie för att säkerställa att frågorna är begripliga och är bra nog att kunna svara på frågeställningarna.

Begreppet reliabilitet handlar om tillförlitlighet och har att göra med forskningsresultatens struktur och autenticitet och om ett resultat kan återges av andra forskare och vid andra tidpunkter. (Kvale & Brinkman 2009, s.263-264) Jag anser att mina resultat kan återges av

andra forskare vid en senare tidpunkter då denna studie gjorts tillförlitlig genom att samtliga intervjuer skett under inspelning vilket stärker trovärdigheten i studien då de vid analys blivit ordagrant återberättade samt korrekt framställda vid presentationen av resultaten. Att en pilotstudie har genomförts förstärker även trovärdigheten i detta arbete.

5.5 Analys och bearbetning

5.5.1 Analys

Svaren har kategoriserat enligt följande:

- Synen på ledarskap
- Synen på elevinflytande

Under de båda kategorierna finns det underrubriker som behandlar begreppen inom idrott och hälsa, definitionen av begreppen samt begränsningar och förutsättningar för ledarskap och elevinflytande. Vid varje kategori kommer en sammanfattad bild av svaren från intervjuerna, dessutom så kommer citat att användas som visar på vad som är utmärkande för just de olika kategorierna.

6. Resultat

I detta avsnitt kommer en redogörelse för de svar som har framkommit under intervjuerna, avsnittet avslutas med sammanfattning av resultaten.

6.1 Synen på ledarskap

Många av lärarna som intervjuades nämnde regler och ramar som viktiga element när det gällde vad de ansåg grundläggande för ett gott ledarskap. Alla lärarnas svar gällande ledarskap visade att de hade en demokratisk syn på ledarskap och två lärare nämnde att den demokratiska ledarstilen var den typ av ledarskap som var att föredra inom skolverksamheten. Två av lärarna betonade förmågan att som ledare kunna se alla elever och låta deras tankar och uppfattningar komma till uttryck.

”Ramar och regler oavsett vilken ålder, är något som är viktigt för att en lärare ska kunna undervisa och för att eleverna ska veta vad som gäller”.

”Jag försöker att se alla eleverna och försöker att låta alla komma till tals. Jag är mycket för demokrati vilket är ett måste inom skolvärlden”.

6.1.1 Definition av ett fungerande ledarskap

Här svarade de flesta lärarna att tydlighet var något som var viktigt för att ledarskapet skulle fungera. En lärare definierade en bra läromiljö som en beståndsdel för att lärarna ska ha en möjlighet till att bedriva en bra undervisning. En lärare nämnde även de materiella tillgångarna i undervisningen som centralt för ett fungerande ledarskap.

”En bra lärare lyssnar på sina elever. Är tydlig. Motiverar och stimulerar till lärande genom utmaning och lustfyllda aktiviteter/övningar som går att relatera till. Att ha det där extra, humor, glimten i ögat. Ge tid till sina elever och visa att man bryr sig även utanför lektionstid vinner man alltid förtroende och respekt genom.”

”Sedan är det viktigt att det finns en fungerande dialog mellan lärare och elever där utbyte av tankar ligger till grund för lärandet. Sedan är det viktigt med materiella förutsättningar självklart.”

6.1.2 Ledarskap inom idrott och hälsa

Alla lärarna som intervjuades poängterade vikten av att låta alla barnen komma till tals med betoning på begreppet alla. Tre av lärarna poängterade att det var viktigt att arbeta med samarbetsövningar för att få gruppen att hålla samman. De ansåg att sammanhållning var en avgörande faktor för att få en fungerande undervisning och en grupp som drar åt samma riktning. En lärare betonade gruppssammanhållning som något som det absolut viktigaste vid kontakt av nya klasser.

”Jag försöker vara lyhörd och se varje barn till deras bästa”

”Jag strävar efter att se varje barn och förmedla en positiv känsla. Jag har som mål att säga något positivt om varje barns prestation under varje lektion. Vi jobbar även med att inte lägga sig i vad andra gör, utan att fokusera på sitt och att alltid göra sitt bästa.”

”Jag tycker det är oerhört viktigt att i upptakts fas få dem att känna en vi-känsla. Så vi jobbar mycket med samarbetsövningar! Jag brukar ge vissa klasser veckans utmaning, då dem tillsammans i klassen ska lösa en uppgift eller förbättra ett resultat. I början försöker man även ge dem lite äldre en överblick om vad som komma skall. Varför och hur vi ska jobba. Dem yngre eleverna brukar uppskatta ”story-aktiviteter” Att ofta ha fantasin med är oerhört spännande och dem flesta lever sig in i miljön på ett engagerat sätt.”

6.1.3 Yttre faktorerers inverkan på ledarskap

6.1.3.1 Begränsningar

Gruppens storlek hade betydelse för många av lärarna som intervjuades då de ansåg att för stora klasser gjorde det svårare att genomföra en rättvis bedömning, att se alla elever, skaderisken blev större och att det blev svårare att nå fram till eleverna.

”I stora klasser är det svårt att se alla, kunna hjälpa och ge en rättvis bedömning. Skaderisken i lekar och spel är även större då det blir för många på liten yta.”

”Det är svårare för mig som lärare att nå fram till alla elever om klassen är för stor.”

En annan aspekt som hade en inverkan på undervisningen och ledarskapet var tiden på lektionerna då samtliga lärare var överens om att 40 minuter var för kort tid för att kunna genomföra en lektion på ett fulländat sätt.

”Jag föredrar 60 minuters lektioner. Då finns det tid att instruera och samtala om olika moment med eleverna vilket kan öka motivationen. Sen finns det tid för själva utförandet också och eleverna känner att det får ut något. 80 min går lika bra men 40 min går bort. Man hinner inte gå igenom och utföra allt på den korta tiden.”

En lärare tyckte att elever som inte visar engagemang och intresse genom att prata och inte hålla tider påverkade lärande miljön negativt både för lärare och för elever.

”Ett problem är väl att en del visar minimalt med hänsyn genom att ej hålla tider, pratar rätt ut, lyssnar dåligt till instruktioner, det påverkar lärandemiljön en del.”

6.1.3.2 Förutsättningar

Alla lärare förutom en tyckte att den rådande lärandemiljön var acceptabel men att den kunde bli bättre. I den rådande lärandemiljön som de intervjuade undervisade i så trivdes samtliga mer eller mindre. Två lärare påpekade att deras salar var för små för att bedriva alla olika moment som de själva önskade.

”Salen tycker jag är ljus och inspirerande med klättrväggar och fräscha redskap. Kan dock kännas lite för liten för år 4.”

”Det blir svårt att genomföra vissa fysiska aktiviteter i min sal då den är så pass liten, men det gäller att vara flexibel och hitta andra lösningar.”

En lärare hade även åsikter kring elevernas omklädningsrum då hen ansåg att de skulle behövas rustas upp för att få eleverna att trivas bättre i ombytessituationen till och från lektionerna.

”Omklädningsrummen bör rustas upp med nya bänkar och krokar. Ny färg på väggar. I duschen borde väggar sättas upp eller bås för att underlätta för dem blyga i den situationen.”

6.2 Synen på elevinflytande

6.2.1 Definition av elevinflytande

Svaren som läraren ger visar på att elevinflytande handlar om att eleverna får möjlighet till att vara delaktiga i undervisningen genom att själva få välja tillvägagångssätt och möjligheten till att kunna förändra och utveckla processer som har med undervisningen att göra.

”Att alla elever känner sig delaktiga i val av aktiviteter, inte vid varje lektion men i alla fall vid några tillfällen per termin”

Tre lärare tyckte att elevinflytande var en möjlighet för eleverna men att det kunde utgöra en svårighet för lärarna då tiden var en faktor som påverkade elevinflytandet.

”För eleverna är det förmodligen en möjlighet. För läraren är det en organisatorisk svårighet och en svårighet tidsmässigt, men när det fungerar och det finns möjlighet tror jag det är en möjlighet.”

6.2.2 Elevinflytande i idrott och hälsa

Samtliga pedagoger som intervjuades var av samma åsikt när de sa att det fanns ett stort utrymme till elevinflytande i synnerhet inom ämnet idrott och hälsa. Att eleverna får olika valmöjligheter i undervisningssammanhanget ansågs vara en väldigt viktig del i elevinflytandet i ämnet idrott och hälsa.

”Innehållet-rörelse är kanske den lättaste/vanligaste delen av innehållet som eleverna får vara delaktig att bestämma hur och vad som ska göras.”

Vilja och engagemang var två begrepp som nämndes av samtliga lärare i undersökningen. Två lärare menade på att eleverna måste visa ett engagemang för att elevinflytandet skulle fungera i idrottsundervisningen. Medans de andra tre lärarna betonade att lärarna måste ha en vilja och ett engagemang för att få en undervisning influerad av elevinflytande. En av lärarna nämnde erfarenhet som ett viktigt attribut för elevinflytandet.

”För läraren krävs vilja och möjlighet att planera en sådan undervisning. För eleven krävs det att han/ hon är delaktig och har en vilja att lära sig. Det krävs att eleven tar ett ansvar för eget lärande.”

”Sedan känner jag att erfarenhet är något som kommer underlätta tolkningar av elevinflytandet med tiden”

6.2.3 Yttre faktorerers inverkan på elevinflytande

6.2.3.1 Begränsningar

Åsikterna gick isär när det kom till om elevinflytande ansågs vara något som prioriterades på skolan. Alla intervjuade pedagoger ansåg att elevinflytande var något som var möjligt att genomföra i varierande grad men att arbetet på organisationsnivå inte alltid inriktades på elevinflytande.

”På organisationsnivå – Vi har tryckt på elevinflytande via Lpp (Lokalpedagogisk planering), elevråd osv. Ledningen vill att alla ska förstå att det är viktigt att få eleverna att känna sig delaktig.”

”På arbetslagsnivå så menar i alla fall i mitt arbetslag på lågstadiet att det ska vara som det alltid har varit för det har alltid fungerat så bra. Minimalt med elevinflytande. Kan bero på att eleverna tycks vara för små för ansvar men det är även många som är gamla rävar på skolan och som läst den gamla lärarutbildningen.”

Faktorer som språk, tid till lektionsplanering, gruppstorleken och lektionstid var omständigheter som kunde ha en negativ inverkan på graden av elevinflytande enligt samtliga lärare i studien.

”Jag tycker ofta att tiden inte räcker till eller att det är för många elever i grupperna.”

”Det är endast då elever som inte kan det svenska språket som kan ha det svårare, men man hittar andra sätta att lösa det på.”

6.2.3.1 Förutsättningar

Samtliga lärare ansåg att elevinflytande var något som kunde förknippas till att vara en möjlighet för eleverna att utvecklas och ta ansvar. Två av lärarna ansåg elevinflytandet vara en förutsättning för lärarna då det gav dem möjligheten att få en förbättrad undervisning med hjälp av elevernas åsikter och inflytande.

”Jag skulle vilja säga att det är en möjlighet att få eleverna med sig och motiverade till att ta ansvar över sitt eget lärande.”

Fyra av lärarna var överens om att en förutsättning för inflytande var elevernas ålder. Ju äldre eleverna är, desto mer utrymme finns det för inflytande i undervisningen.

”Med åldern växer även ansvar, så ser jag det och det är även något som jag försöker förmedla. Detta märks när eleverna ska börja få betyg då de börjar ifrågasätta mer och försöker att vara delaktiga i undervisningen lite mer än tidigare”.

6.4 Sammanfattning

Lärarnas syn på ledarskap visade att tydlighet, regler, ramar och struktur över undervisningen var kännetecknande för vad ett ledarskap är. De materiella tillgångarna samt en bra lärandemiljö var faktorer som ansågs vara vitala för ett fungerande ledarskap. Det framkom även att det var effektivast att bedriva undervisningen på förmiddagen då de ansåg att det var då som eleverna var mest mottagliga för ny kunskap och delaktiga till en högre grad än på eftermiddagen.

Faktorer som lärarna ansåg vara hinder för ett fungerande ledarskap var om gruppens storlek var för stor då det kunde resultera i att alla elever inte kommer till tals och det fanns en säkerhetsrisk då många elever vistades på en liten yta. Det uppstod även didaktiska dilemman när gruppstorleken var för stor då det fanns risker i att läraren inte når fram till alla i gruppen och att en rättvis bedömning är svårare att genomföra.

Av lärarnas svar framgår det att elevinflytande handlar om att eleverna får vara med och bestämma och ha åsikter. Det handlar om att eleverna tar egna initiativ och får valmöjligheter från läraren. Samtliga lärare påpekade att undervisningen hade varit starkare med bättre förutsättningar rent materiellt men att den idag inte försvårade undervisningen. Tiden till att planera undervisningen ansågs som en begränsning då den inte var tillräcklig, tiden för undervisning ansågs som en begränsning för elevinflytande om den var för kort även att gruppens storlek sågs som en begränsning om den var för stor enligt lärarna. Åsikterna kring skolans syn och aktiva arbete med elevinflytande gick isär hos lärarna då de den skiljde sig från att vara obefintlig till att vara en viktig prioritering av skolledningen. Elevinflytande uppfattades som en förutsättning för eleverna om de själva hade ambitionen att vilja vara med i undervisningen. Den sågs även som en förutsättning för lärarna då det resulterade i en bättre undervisning om eleverna fick vara med och ta beslut.

7. Resultatdiskussion

7.1 Definition av begrepp

Lärarnas definition av elevinflytande var samstämmig och begreppet beskrevs som en valmöjlighet som ges från läraren samtidigt som eleverna är delaktiga och tar initiativ. Lärarnas definition av vad elevinflytande är överensstämmer med läroplanens

(Utbildningsdepartementet 2011, S.8-10) förklaring av vad som förväntas av eleven och av läraren där det står skrivet att det är skolans skyldighet att se till att eleverna utvecklar den egna förmågan och tar personligt ansvar och utövar inflytande.

Det informella elevinflytandet (Gustafsson 1994, s.87-89) är det som lyfts fram från lärarna i intervjuerna och detta visar på att skolan på organisationsnivå möjligtvis inte lyckats med att lyfta fram elevinflytande som något centralt för eleven samt som en arbetsuppgift för alla pedagoger på skolan. Skolans uppgift är att förbereda eleverna för ett aktivt deltagande i ett demokratiskt samhälle (Utbildningsdepartementet 2011, s.8-10), delaktighet och inflytande är grundläggande värderingar som är centrala för demokratin. Saknas skolråd och elevråd så förlorar eleverna mycket då de formella beslutsordningarna är ett stort forum för eleverna att kunna utöva inflytande.

7.2 Ledarskap

När lärarna skulle beskriva vad som kännetecknar begreppet ledarskap så lyfter de fram regler och ramar, något som även Ohlson (2011, s.30-35) nämner. Regler, ramar och struktur över undervisningen är alla begrepp som ständigt återkommer när det gäller att utöva ett ledarskap. Min tolkning är att lärarnas anser att ett fungerande ledarskap handlar om att lyssna på eleven och låta alla komma till tals men att läraren är den som fattar de slutgiltiga besluten.

Resultatet stämmer överens med Ohlsons (ibid, s.30-35) definition av hur en demokratisk ledare ledsagar då båda betonar delaktighet samt att karaktärsdrag som att bry sig om andra, lyssna och stödja andra lyfts fram. Utgår vi från Anderssons tolkning av Bronfenbrenners systemperspektiv (1986, s.23-25) där relationerna var ett viktigt element i elevens närmiljö, så anser jag att ett demokratiskt förhållningssätt är en förutsättning för ett ledarskap att fungera optimalt i skolmiljön. Detta då det uppstår en kollaboration i relationen mellan lärare – elev vilket är ett av de mest grundläggande elementen till att eleven utvecklas. I och med ett demokratiskt förhållningssätt får eleverna komma till tals, vilket leder till att eleven får goda förutsättningar för att utveckla egenskaper som initiativförmåga och beslutstagande. Dessa egenskaper är en förutsättning för att eleverna ska kunna vara delaktiga i beslutstagande processer. Vilket även kan bekräftas av Andersson (1986, s.117-121) som påstår att en skolmiljö blir en dålig utvecklingsmiljö om det är undermåliga relationer.

Lärarna nämner att det är viktigt att det finns en dialog mellan lärare och elev för att det ska finnas ett fungerande ledarskap något som kan kopplas till Malténs (2000, s.8-9) tolkning av ledarskap som innebär att ledaren måste utgå från människorna i gruppen för att kunna nå satta mål. Saknas dialogen eller om den är bristfällig så har läraren inte bjudit in eleverna till att vara delaktiga i undervisningen till den grad som de har rätt till vilket strider mot de mål som är skrivna i styrdokumentet. (Utbildningsdepartementet 2011, s.8-10) fastslår att skolan har som skyldighet att se till att eleverna utvecklar den egna förmågan till att utöva inflytande genom att få delta i utvärdering och planering av den dagliga undervisningen. Vid en avsaknad av en dialog mellan lärare och elev så skulle det kunna stärka Carlssons och Åverlings ståndpunkt om att dagens grundskoleelever inte har det inflytande som de har rätt till enligt skollagen. (Carlsson & Åverling 1994, s.12-24)

Sehlberg (2001, s.158) menar att rektorers och lärares kvalifikationer samt engagemang för sitt uppdrag är centrala i skolans arbete i strävan mot de utsatta målen. Detta är kriterier som Ohlson (2011 s.38-42) menar på är centrala för det pedagogiska ledarskapet. Utifrån Bronfenbrenners systemperspektiv kan vi se att pedagogen utgör en enormt viktig del i barnets utveckling, då denne är en förmedlare av organisationens verksamhet, styrdokumentens mål och någonting som undervisar om normer och värderingar. Skulle det visa sig att någon av de närmiljöerna som pedagogen har kontakt med strular så kommer detta indirekt att ge konsekvenser i elevens skoldag. Detta kopplat till Ludvigssons (2009, s.155-157) avhandling som visar på att lärarna betonar lyhördhet från skolledaren för att få ett fungerande samspel mellan skolledare och lärare, visar på att det kan finnas brister i samspelet mellan lärare och skolledare då lärarna i studien framhåller att det inte finns en dialog angående elevinflytande med skolledaren.

De fysiska, sociala och psykiska omgivningarna är alla miljöer som har en stor inverkan i elevens utveckling. Gällande den psykiska miljön så anser lärarna att tiden är en yttre faktor som nämns som en bristvara för att kunna planera och undervisa på det sätt så att elevinflytande prioriteras. Konsekvensen av detta blir negativ för eleverna då möjligheterna till att delta i beslutstagandeprocesser begränsas om lärarna inte har möjligt till att behandla elevernas åsikter och beslut under lektionerna.

Gällande den fysiska omgivningen så framkom det i studien att den rådande lärandemiljön var acceptabel men att den kunde bli bättre. I den fysiska arbetsmiljön var det främst att utrymmet

var för litet för att bedriva alla olika typer av aktiviteter. Detta har en direkt inverkan på det pedagogiska ledarskapet då Ohlson nämner det som en yttre faktor som har betydelse för det pedagogiska ledarskapet (1996, s.38-41). Kopplar vi lärarens relation till den fysiska miljön till undervisningen så visar svaren på att denna har en direkt inverkan på hur lärarna kan undervisa eleverna och den kan därmed ha en indirekt inverkan på elevernas möjligheter att vara delaktiga i beslut som gäller undervisningen.

Sett till den sociala miljön kan vi i resultatet se att elever som visar brist på engagemang och intresse genom att komma försent och prata påverkade lärandemiljön negativt för lärare men även för andra elever. Elevernas brist på intresse kan kopplas till Skolverkets (2009, s.12) studie som visar på att det som eleverna är mindre tillfredsställda med är lärarnas förmåga att engagera och frambringa intresse. Detta kan kopplas till Anderssons (1986, s.117-121) hypotes om att eleverna beter sig på det sätt som de blir behandlade. Om en lärare behandlar en elev som osäker och osjälvständig så kommer eleven att uppföra sig på det sättet. Ser vi detta ur ett mikrosystem (ibid, s.23-25) så är detta en närmiljö som inte är i balans och kontroll vilket gör att individen inte mår bra och troligtvis inte utvecklar de egenskaper som initiativtagande och beslutstagande.

(Löfgren 2012, s.158-159) lyfter fram den relationsorienterade läraren som genom relationer och omsorg om människor sant ett behov av att sätta gränser formar sin identitet och skapar mening vilket går att koppla samman med lärarna i denna studie då samtliga lärare betonar vikten tydlighet, regler, ramar och struktur över undervisningen. Lärarnas svar visar på att det finns omtanke kring deras upplägg av undervisningen men även kring relationen till eleverna.

Löfgren skriver om yrkesidentitet och om lärares arbetsvillkor på ett övergripande plan. Han skriver att det vetenskapliga arbetet om lärares yrkesidentiteter är samstämmigt om att identiteter formas genom ett samspel mellan individ och kontext, där lärare förhåller sig till sina egna närmiljöer så som skolan, kollegor, elever, skolans och yrkets organisering och genom detta skapar mening med sina erfarenheter. (Löfgren 2012, s.266-276) Han beskriver en relationsorienterad lärare som en lärare som framhåller omsorg om människor och deras relationer, en tilltro till skolans förmåga att verka för förändring och rättvisa och om ett behov av att sätta gränser.(ibid. S.158-159)

7.3 Elevinflytande

Resultatet i denna studie visar på att lärarna menar på att elevinflytande handlar om att ge eleverna en möjlighet till att vara delaktiga i beslut som rör undervisningen vilket kan kopplas till Mattson och Svenssons studie (1994, s.45–48) som visar att lärare definierar begreppet elevinflytande genom att elever och lärare tillsammans diskuterade och kommer överens om hur undervisningsprocessen ska se ut.

Endast en lärare i studien nämner det formella inflytandet som enligt Gustafsson (1994, s.87-89) är den typ av inflytande som sätts i anknytning till klassråd och elevråd. Resultatet i studien tenderar till att lyfta fram elevernas informella inflytande, det inflytande som ständigt pågår i klassrummet. Resultatet visar på att det finns brister kring arbetet med elevinflytande på organisationsnivå. Vilket förstärker bilden av Mattsons och Svenssons (1994, s.45-48) studie som visar att de tillfrågade lärarna är öppna för förändringar inom arbetsorganisationen samt sällan nämner skolledarna då arbetet med elevinflytande är inriktat på den egna undervisningen. Detta visar på att det formella inflytandet i skolan möjligtvis bör lyftas fram. Detta skulle kunna ske genom att synliggöra de delar som behandlar elevinflytande i skolan. Korpela (2004, s.72-76) nämner checklistor som ett verktyg för att se till att klassråd och elevråd fullföljs, att alla på skolan ingår i arbetslag samt att det finns en fungerande föräldraförening.

Lärarna hade en relativt samstämmig syn på begreppet elevinflytande trots det så tolkar jag det likt Forsbergs (2000, S. 14) antagande, att lärarnas definition inte skildrar begreppets hela utsträckning då den begränsas till vad som sker inom den egna undervisningen. Detta är ett resultat som även Mattson och Svensson (1994, S.45–48) visar på i sin studie det är utifrån sina egna ämnen som lärarna utgår ifrån. Denna studie visar på ett liknande resultat då det är den begränsande professionalismen som genomsyrar svaren i intervjuerna då lärarna nästintill uteslutande talar utifrån sina egna ämnen trots att elevinflytande skulle kunna ses som ett övergripande utvecklingsområde som borde uttryckas i hela skolans verksamhet. Däremot så framkommer det inte att det finns någon samverkan med andra ämnen som Mattson och Svenssons studie visade (1994, s.45-48) dessutom så visar resultaten att det finns en oklarhet kring skolans förhållningssätt till elevinflytande då en lärare svarar att det inte ska finnas något elevinflytande när det diskuteras på arbetslagsnivå. Detta enligt utsagan att det alltid fungerat på det sättet och att det kan bero på att de äldre lärarna är från den äldre

utbildningen. Detta förstärker bilden av skolverkets (1999, s.54-55) undersökning som visar på att många nyexaminerade lärare känner att de inte får komma till tals och att det är de äldre lärarnas metodik som gäller. Sett ur Bronfenbrenners systemperspektiv (Andersson 1986, S.20-31) kan de nya lärarna och de äldre lärarna ses som två olika mikromiljöer som i samspel har en stor inverkan i elevens möjligheter och begränsningar till att utöva inflytande i undervisningen. I detta fall blir det till en begränsning då elevinflytandet inte får något utrymme alls i undervisningen. Att elevinflytandet är minimalt i de lägre åldrarna säger emot Carlssons och Åverlings (1994, s.25-26) studie som visade att elevinflytandet var som högst under låg och mellanstadietiden.

Lärarna är överens om att elevinflytande är en förutsättning för eleverna så länge som de själva väljer att vara delaktiga i undervisningen och planeringen av den. Lärarna svar kopplat till vad som står i styrdokumentet (Utbildningsdepartementet 2011, s.8-10) samt FN:s Barnkonvention (Konventionen om barnets rättigheter 1990, s.9) som säger att barnen ska ges möjlighet till att delta i beslut som rör skolan samt att pedagoger ska understödja elevers vilja till att ta ansvar för och utöva inflytande över den fysiska, kulturella och den sociala skolmiljön visar på att lärarna är positivt inställda till att eleverna får möjligheten till att utveckla sitt ansvarstagande och förmåga till att utöva inflytande.

Kopplar vi elevinflytande till styrdokumentens roll sett ur en makronivå uppstår det enligt mig ett dilemma då eleverna har skolplikt vilket förutsätter att alla skall infinna sig i skolan oavsett om de vill det eller ej. Elevinflytandet kan då bli något som blir en påtvingad möjlighet för de elever som inte vill vara delaktiga i skolan men som måste då det är obligatoriskt. Inflytande är något som ställer höga krav på eleverna vilket gör att de istället för att se det som en förutsättning till att vara med och påverka kan uppfatta inflytandet som något negativt och en belastning.

Utifrån Danell (2006, s.166-170) där arbetslagets samtal ligger för grund till hur elevinflytandet lyfts fram i undervisningen märks det att lärarna i studien inte prioriterar elevinflytande i samtalen som förs i arbetslagen då endast en av lärarna nämner att elevinflytande är något som diskuteras på arbetslagsnivå.

Utifrån de olika systemen som Bronfenbrenner (Andersson 1986, s.20-31) nämner så framkommer det att många faktorer spelar in för att läraren ska kunna ge eleven utrymme till

att få utöva inflytande i undervisningen. Lärarnas svar från en *mesonivå* visar på att det finns många olika faktorer som har en inverkan i elevens grad av inflytande i aktiviteter som berör undervisningen. Klassens sammansättning med fokus på gruppstorleken i förhållande till läraren och hur mycket tid denne har till att planera samt genomföra undervisningen i respektive grupp är ett yttre förhållande som visar att undervisningen blir *monologisk riktad* (Dysthe 1996, s.222-223) när lärarna upplever att gruppen blir för stor att undervisa. Tiden till att nå fram till alla och låta alla komma till tals blir bristande vilket resulterar i att relationen mellan lärare och elev består av en envägskommunikation som blir en form som möjligen lyckas att mäta förutbestämd kunskap samt reproducera kunskap men som inte lyckas se till att undervisningen får en avsaknad av ett samspel mellan läraren och eleven vilket är en förutsättning för att eleven ska få möjlighet att dela på makten och utöva en process som genomsyras av elevinflytande.

7.4 Metoddiskussion

Den valda intervjumetoden hjälpte till att besvara frågeställningarna och var därmed den lämpligaste formen för denna studie då en enkätundersökning bara hade gett ytliga svar då möjligheten till följdfrågor inte finns och att utrymmet för missuppfattning av frågorna är stort. Att spela in intervjuerna för att sedan återgå till dem vid ett senare tillfälle vara något som jag anser avgörande för att studien ska ha hög tillförlitlighet. Däremot så betyder inte det att de som svarat har gett tillförlitliga svar då de kan ha valt att svara annorlunda än vad verkligheten visar för att inte framställas som avvikande från vad styrdokumentet formulerar.

Användandet av pilotstudie inför intervjuerna var ett moment som hade stor betydelse för frågornas tydlighet och vikt för studien. Svaren hade möjligtvis inte varit lika väl utvecklade om jag inte förändrat och putsat frågorna inför de riktiga intervjuerna.

Något som jag reagerade på under studien var att vid intervjuer kan svaren framställas på ett sätt som inte skildrar verkligheten. Den intervjuade kan svara på frågorna så att de blir en försköning av hur det egentligen ser ut dels för att han/hon tror att det är det som intervjuaren vill höra och dels för att måla upp en bättre bild av den egna undervisningen. Anledningen till att jag valde att genomföra intervjuer på skolor där jag hade en tidigare relation till de som jag skulle intervjuas var för att det var okomplicerat att få kontakt med lärarna och att få tid till en intervju. Min tidigare relation till de som intervjuades upplever jag som en fördel då jag

upplevde att de var sig själva och utan problem frågade vad jag menade om de inte förstod frågan. Intervjuerna med de som jag inte haft en tidigare relation till blev lite stelare och där fick jag svar även om jag ibland kunde uppleva det som om att de inte riktigt förstått frågan, det var vid dessa tillfällen som frågan om lärarna gav en glorifierad bild av den egna undervisningen då det sällan framkom något som kunde uppfattas som negativt eller kritik. Det skulle därför ha kunnat vara en fördel att använda observation i studien för att kunna bygga upp en egen uppfattning kring hur det ser ut under lektionerna.

Transkriberingen tog lång tid att skriva, hela processen tog ungefär 5 gånger så lång tid att genomföra än en intervju som tog ungefär 50 minuter. Sammanställningen av resultaten var något som gjordes ganska omgående efter att intervjuerna genomförts. Detta är något som rekommenderas då minnet fortfarande är färskt och det sparar in tid att inte hela tiden behöva återgå och pausa i inspelningen av intervjuerna.

Den kvalitativa metoden har lyckats framställa begreppen elevinflytande och ledarskap på ett omfattande vis som skildrar dess komplexitet och hur de genomsyrar skolans arbetsdag. Studien hade kunnat få en mångtydigare skildring om det även hade genomförts en observationsstudie för att få in min tolkning av undervisningen då min uppfattning hade vägts in samt att elevernas perspektiv hade belysts på ett mer framhållande sätt.

Käll- och litteraturförteckning

Andersson, B-E. (1986) *Utvecklingsekologi*. Lund: Studentlitteratur.

Carlsson, K. & Åverling, K. (1994). *Elevinflytande i skola och skollag*. I: Lindgren, Anita (red.) *Utmaning: om elevinflytande i skolan*. Göteborg: Gothia

Danell, Mats (red.) (1999). *Inflytandets villkor: en rapport om 41 skolors arbete med elevinflytande*. Stockholm: Statens skolverk

Danell, Mats. (2006). *På tal om elevinflytande – Hur skolans praktik formas i pedagogers samtal*. [http://epubl.ltu.se/1402-1544/2006/06/LTU-DT-0606- SE.pdf](http://epubl.ltu.se/1402-1544/2006/06/LTU-DT-0606-SE.pdf) [2013-02-06]

Dysthe, Olga (1996). *Det flerstämmiga klassrummet: att skriva och samtala för att lära*. Lund: Studentlitteratur

Forsberg, Eva (2000). *Elevinflytandets många ansikten*. Diss. Uppsala Universitet. Uppsala: Univ.

Gustafsson, B-M. (1994). *Morgondagens lärare – en viktig kugge i demokratin*. I: Lindgren, Anita (red.) *Utmaning: om elevinflytande i skolan*. Göteborg: Gothia

Korpela, Mauno (2004). *Elevinflytande i praktiken: så här kan man göra!*. Göteborg: Gothia

Ludvigsson, Ann. (2009) *Samproducerat ledarskap – Hur rektorer och lärare forsmar ledarskap i skolans vardagsarbete*. hj.diva-portal.org/smash/get/diva2:236777/FULLTEXT01 [2013-02-16]

Löfgren, Håkan. (2012). *Det sitter inte i väggarna – Yrkesidentiteter i lärares berättelser om skola och arbete*. kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:471183/FULLTEXT01 [2013-02-12]

Mattson, I & Svensson, G. (1994) *Elever och lärare om elevinflytande i gymnasieskolan: en rapport från SLAV-projektet*. (En rapport från pedagogiska institutionen Uppsala Universitet, Nr 185) Uppsala: Uppsala Universitet, Pedagogiska institutionen.

Maltén, Arne (2000). *Det pedagogiska ledarskapet*. Lund: Studentlitteratur.

Ohlson, Liselotte (2011). *Pedagogiskt ledarskap*. 4. uppl. Stockholm: Liber

Regeringskansliet. (1990). *Konventionen om barnets rättigheter: Convention on the rights of the child*. Stockholm: Utrikesdep.

Selberg, G. (2001). *Främja elevers lärande genom elevinflytande*. Lund: Studentlitteratur.

Skolverket (2006). *Lusten och möjligheten - om lärarens betydelse, arbetssituation och förutsättningar*. Rapport nr 282. Stockholm: Fritzes.

Skolverket (2010). *Attityder till skolan 2009: elevernas och lärarnas attityder till skolan*. Stockholm: Skolverket

Steinar, Kvale & Brinkmann, Svend. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Tham, Amelie (1998). *Jag vill ha inflytande över allt: en bok om elevinflytande i skolan från Skolverket*. Stockholm: Statens skolverk

Trost, J. (2004) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur

Utbildningsdepartementet (2011) *Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna: Lgr11*, Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Bilagor

Lärandemiljön som helhet

1. Hur definierar du en bra lärandemiljö?
2. När du möter en helt ny klass i idrott, hur gör du då för att bygga upp den lärandemiljö du önskar?
3. Vad anser du om din rådande lärandemiljö?

Material, rum och tid

4. Hur påverkar den fysiska miljön, i form av materiella tillgångar, möblering, inredning och så vidare, din idrottsundervisning?
5. När under dagen uppfattar du att det är schemamässigt mest effektivt att bedriva Idrottsundervisning?
6. Har du några synpunkter beträffande lektionslängden (För- och nackdelar, 40, 60, 80 min)?
7. På vilket sätt anser du gruppstorlek och gruppammansättning påverkar inläringen samt ledarskapet?

Pedagogik och metodik

8. Vad kännetecknar en god pedagog, enligt dig?
9. Beskriv ditt arbetssätt i termer av metodik och pedagogik.
10. Eftersträvar du att eleverna skall lära sig mycket om lite eller lite om mycket? Förklara.
11. Hur vet du att eleven förstått det du velat förmedla?

Eleven

12. Vad är elevinflytande för dig?
13. Finns det utrymme för elevinflytande i ämnet idrott och hälsa?
 - a. Varför/Varför inte?
 - b. Hur ser det ut?
 - c. Vid vilka tillfällen?
14. Är elevinflytande en möjlighet eller en svårighet?
 - a. På vilket sätt?
 - b. Vilka faktorer är det som påverkar?
15. Ställer elevinflytande några särskilda krav på lärare/elev? I så fall vilka?
16. Upplever du att elevinflytande är en viktig del på din skola
 - a) På organisationsnivå
 - b) På arbetslagsnivå

c) På individuell nivå

17. Anser du att:

a) eleverna är medvetna om vad elevinflytande går ut på?

b) eleverna är medvetna om möjligheten att påverka sin undervisning?

18. Hur mycket ansvar vilar på eleven att för hans/hennes inläring?

19. Uppfattar du det som att eleverna vill vara med och påverka?

a) Om ja, vad och i vilka situationer?

b) Om nej, vad tror du det beror på?

20. På vilka sätt påverkas lärandemiljön av faktorer som elevernas ålder, kön, sociala och kulturella bakgrund?

Hej!

Jag heter Tommi Pelkonen och läser min sista termin på lärarprogrammet vid Stockholms Universitet. Jag utbildar mig till lärare med inriktning på grundskolans senare år med specialisering i idrott och hälsa. I mitt examensarbete undersöker jag pedagogers och elevers uppfattning kring en god lärande miljö. Jag vänder mig därför till dig, i din egenskap av pedagog i ämnet idrott och hälsa, med förhoppningar om att få hjälp att genom följande intervju kartlägga dessa arbetsformer.

Alla svar som inkommer kommer att behandlas anonymt. Inga enskilda namn kommer att nämnas i uppsatsen. Det är enbart jag som skribent som kommer att ta del av svaren.

För att du ska få möjlighet till att förbereda dig till intervjun så kommer jag att skicka ut den via e-post. Eftersom att det är begränsat med tid till att utföra denna studie skulle jag vara mycket tacksam om du kunde besvara om du har möjlighet att genomföra en intervju senast den 15/11.

Har du några frågor, synpunkter eller tips får du gärna kontakta mig:

Tommi Pelkonen

T_Pelkonen@hotmail.com

073-9860037

Litteratursökning

Syfte och frågeställningar:

Syftet med min forskning har varit att närmare analysera pedagogers uppfattningar beträffande elevinflytandet inom ämnet idrott och hälsa samt synen på ledarskap.

Frågeställningarna som jag ställer i arbetet är:

Vilka möjligheter och svårigheter finns det gällande elevinflytande i undervisningen inom idrott och hälsa?

Skiljer sig pedagogernas syn kring ledarskap och dess betydelse för elevinflytande åt?

Vilka sökord har du använt?

Ledarskap, elevinflytande, demokrati, ledarstilar, intervjuer, styrdokument, Lgr 11, barnkonventionen, idrottsledarskap

Var har du sökt?

Regina (Kungliga bibliotekets katalog), GIH:s bibliotekskatalog, Stockholms Universitets bibliotekskatalog, Google

Sökningar som gav relevant resultat

Regina: Ledarskap i skolan, elevinflytande, demokratiska processer

Stockholms Universitets bibliotekskatalog: Ledarskap i skolan, elevinflytande, demokratiska processer, styrdokument Lgr11

GIH:s bibliotekskatalog: idrottsledarskap

Kommentarer

Stockholms Universitets bibliotekskatalog var den källa som jag lyckades finna mest relevant litteratur och vetenskapliga artiklar.